

Hara rahvas tahab sadama

kala-Leaderi toetusega lõpuni ehitada. Lk 3

Lihula jääb söödatehaseta,

see ehitatakse hoopis Pärnu-Jaagupi lähedale. Lk 3

Lääne Elu

EESTI VANIM JÄRJEPIDEVALT ILMUNUD SÖLTUMATU AJALEHT

NELJAPÄEV, 29. AUGUST 2024 | NR 98 (5089) | 1,50 €

Varsked uudised www.le.ee

Tanel Kulbok

pakub gurmeeturul Läänemaale omaseid maitseid. Lk 5

614 TÖÖTUT

Läänemaa töötus püsis mullusel tasemel

Kuigi Eesti majandus on endiselt madalseisus, pole see Läänemaal töötute hulka kasvatanud.

ANDRA KIRNA
andra@le.ee

Läänemaal oli juuli lõpu seisuga töötuid täpselt sama palju kui mullu samal ajal. „31. juuli seisuga 614,” ütles töötukassa Läänemaa osakonna juhataja Evelin Kullison. Eestis tervikuna oli tema sõnul mullusega võrreldes ligi tuhatkond töötut rohkem. „Kui protsentidest rääkida, siis Läänemaal on töötuid 5,4 ja Eestis 7,1 protsenti tööealisest elanikkonnast,” lisas ta. Prognoos selleks aastaks oli Kullisoni sõnul süngem. „Pelgasime töötuse tõusu, aga seni on läinud paremini,” ütles ta.

Lääne maakonnas oli töötute number küll sama, kuid siinsetes valdades on väikesed muutused.

„Haapsalus oli töötuid vähem kui mullu, aga Lääne-Nigulas rohkem. Kui Vormsi vähestel töötute hulgas on enamasti domineerinud mehed, siis nüüd on registreeritud töötud eranditult naised,” rääkis Kullison.

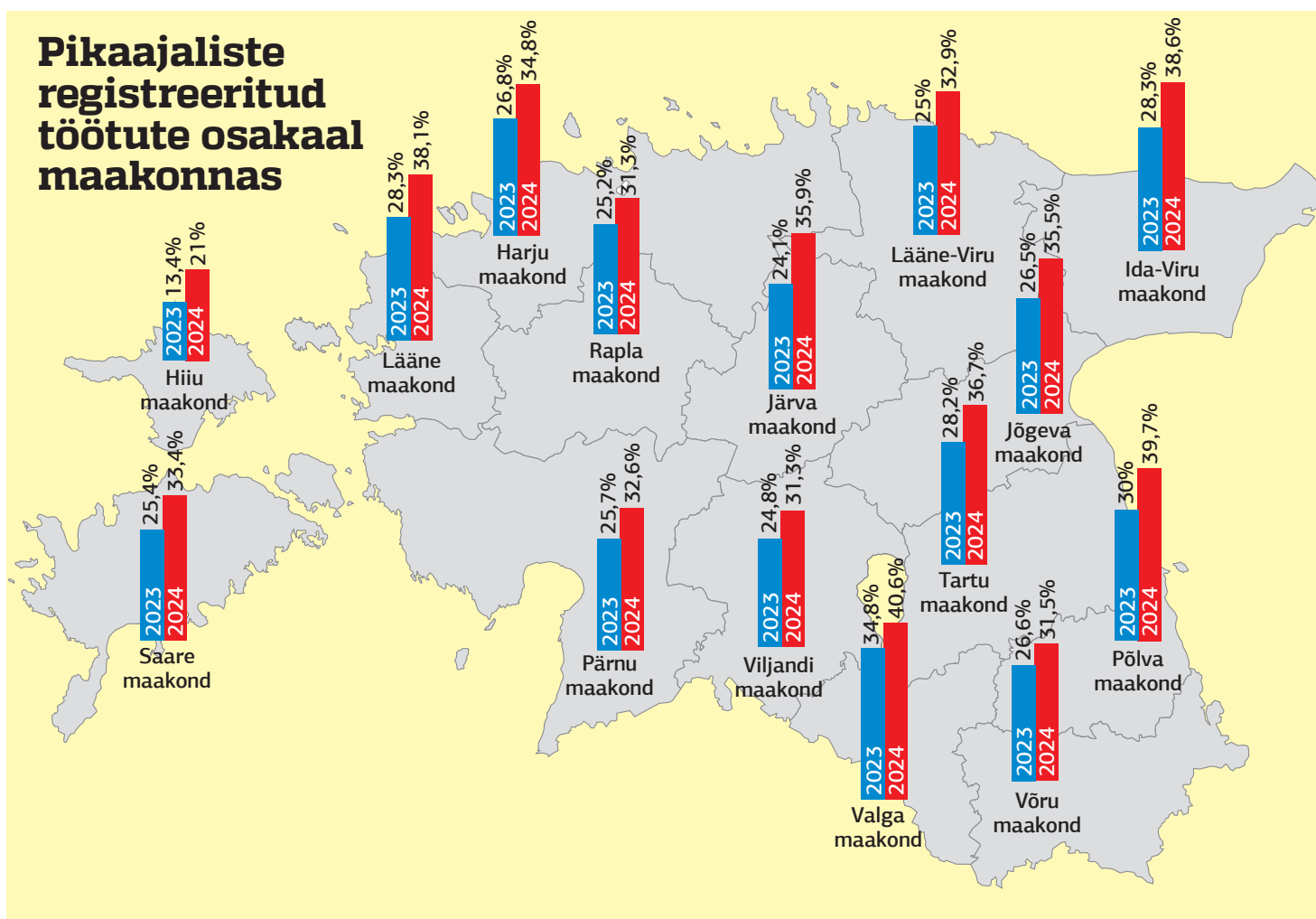
Olukord Läänemaa tööturul on Kullisoni sõnul praegu stabiilne. „Muidugi oleme valmis, et töötus võib suureneda,” sõnas ta. Kullison rääkis, et töötuse osakaalu muutumine aasta jooksul on tavapärane – kevadel väheneb ja sügise saabudes tõuseb. „Sügisel võtavad end töötuna arvele need, kes tegid suvel hooajataid. Samuti koolilõpetajad, kes kõrg- või kutsekooli sisse ei saanud,” selgitas ta.

Üksikud koondamised

Koondamisi on Läänemaal viimasel ajal olnud pigem üksikuid. „Suvekuudel on piisanud ühe käe sõrmedest kuu koondatute üles lugemiseks. Kollektiivseid koondamisi ei ole viimasel ajal olnud. Viimati juhtus see jaanuaris. Ka ei ole töötukassaga ühendust võtnud ükski ettevõtte, kes muutusi lähiajal kavandaks,” rääkis Kullison.

Tänavust aastat iseloomustab Kullisoni sõnul aga suurem pikaajaliste töötute osakaal. „Möödunud aastal oli pikaajalisi töötuid – täiskasvanuid, kes on töötud olnud üle aasta ja noored, kes on tööta olnud kauem kui kuus kuud – 28 protsenti ja tänavu 39,” rääkis Kullison.

Peamiste põhjustena, miks inimesed nii kaua uut tööd ei leia, nimetas Kullison ebapiisavaid oskusi – tema hinnangul napib töötukassa statistika järgi tööle pääsemiseks vajalikke oskusi 59 protsendil Läänemaa töötutest.

● JUHTKIRI

Kas töökohad püsivad?

Tööpuuduse kasvu on Eestis kardetud juba pikemat aega. Õnneks, nii nagu majandus- ja statistikainimesed ütlevad, on tööturg hästi vastu pidanud. Aga kauaks?

2019. aastal, enne meid tabanud hädasid – koroonat, Venemaa kallaletungi Ukrainale ja selle järel kohale jõudnud hinnatõusu ja inflatsiooni –, oli Eestis töötuid vaid 4,4 protsenti tööealisest elanikkonnast. Majandusele kaela sadanud hädad on töötuse taset küll tõstnud, ometi on 7,1 protsenti töötuid Eestis ja 5,4 Läänemaal ikka veel hea näitaja. Eelmise suure kriisi, 2008.–2010. aastatel möl lanud masu ajal oli töötuid Eestis üle 16 protsendi.

Kuidas on ettevõtted vähenenud müüginumbrite juures suutnud säilitada nii palju töökohti, on hämmastav. Kas on ikkagi olnud veel vabu vahendeid, kuigi kriis on väldanud juba mitu aastat, või on leitud muud lahendused?

Tõenäoliselt hoiavad ettevõtjad oma töötajaid hoolega, sest veel on meeles, kui keeruline oli koroonaeelsel väikese tööpuudusega ajal asjalikku personali leida. Aga ega uusi töötajaid ka palkama kiputa. Kuigi tööpuudus on numbriliselt väike, ei kurda ettevõtjad valjult tööjõupuuduse üle, nagu see veel 2019. aastal kombeks oli.

Pankade pressiteated lubavad väikest majanduskasvu juba selle aasta teises pooles. Samas on kasvu peatset saabumist lubatud juba mõnda aega. Analüütikud ütlevad selle kohta, et majandus taastub oodatust aeglasmalt. Majandusleheküljed aga hoiatavad, et juba otsustatud maksutõusud kiirendavad inflatsiooni ja pidurdavad majanduskasvu.

Maksutõusud panevad muretsema kõiki. Kuigi ka töövõtja peab hoolega oma kulutused üle vaatama, on ettevõtjatel veel keerulisem. Tõusnud käibemaksu võib suunata hindadesse, kuid see paneb tarbija otsima odavamaid lahendusi, ostust loobuma või seda edasi lükkama. Kuidas suudavad ettevõtted survele vastu pidada, näitab aeg. See on oma-moodi suletud ring, sest ettevõtjate käekäik sõltub sellest, kui kindlalt tunnevad end majapidamised.

● TEISED LEHED

Sariõpingud tasuliseks

SAARTE HÄÄL. Haridusministeerium plaanib täiskasvanute kutseõppe osaliselt tasuliseks muuta. Õpingute eest peavad edaspidi hakkama maksma need, kel sama taseme kutseõppe lõpetamisest on möödas vähem kui viis aastat, ning need, kellel on ülikooli lõpetamisest möödas vähem kui kümme aastat, kirjutab Saaremaa ajaleht oma juhtkirjas. Majanduslikult raskel ajal on selline otsus kindlasti põhjendatud – on ju kutseõppe rahastamine riigi jaoks niigi kulukas. Eestis on elukestvat õpet palju propageeritud ning täiskasvanute seas on uute teadmiste-oskuste omandamine au sees. Kindlasti tuleb õppimine kasuks igale inimesele. Paraku leidub Eesti kutseõppesüsteemis arvestatav hulk neid õppureid, kes innukalt asuvad aina uusi erialasid omandama, kavatsmata neil erialadel lähitulevikus – kui üldse kunagi – tööle asuda. Mis kasu on laiemalt sellest, kui kondiitripaberid saanu küpsetab ainult koduköögis ja oma perele? Või sellest, kui õmblemist õppinu valmistab rõivaid ainult iseendale, kui sedagi.

Kas sellisel juhul, kui inimene õpib üksnes enda jaoks, on riigi raha läinud ikka õigesse kohta, selle üle võib muidugi vaielda. Kindlasti aga võiks kutseõppe olla ka edaspidi tasuta neile, kelle jaoks on uue eriala omandamine hädavajalik.

● LAUSELAEN

„Koroonas sõi meid ära.“

Vutipesa kohvikut pidanud, praegu Taksi pubis toimetav **Maria Tõnson**. Lääne Elu, 27. august 2024

Eesti poliitilised kombinatsioonid

Muhus Liiva poe ees nägin hiljuti üht tuttavat ja poliitikahuvilistena veeres meie jutt Jaak Madisoni astumisele Keskerakonda.

Näed, ütlesin, võib aastaid õppida politoloogiat kõrges koolis, uurides valimissüsteeme ja seda, kuidas valimistel antud hääled muunduvad kohtadeks esinduskogudes, aga Eesti poliitika trumpab ikka tavalise poliitikateaduse üle.

Sest 9. juunil peetud Euroopa valimistel Keskerakond justkui kaotas. Ühe koha Euroopa Parlamendis. Jäi vaid Jana Toom, kelle kasuks loobus oma kohast Keskerakonna esimees Mihhail Kõlvart. Kuid nüüd – hopsiti-hopsti – sai Keskerakond Euroopa Parlamenti valitud Jaak Madisoniga selle koha tagasi ja oli valimistel Isamaa kõrval samuti võidumees. Mis siis, et valimistel jätkus jõudu vaid üheks kohaks. Seega võib järeldada, et üksnes valimistega esinduskogusse ei pääse.

Muidugi on juba jõutud lahata Madisoni rahvuslust ja Keskerakonna mitte just väga suurt rahvuslust (tegemist on ikkagi erakonnaga, mis saab ka praegu enim venekeelse valijaskonna hääli) ja mõtiskleda, kuidas nüüd Madison ikkagi end Keskerakonnast leidis.

Kes natukenegi teab Eesti lähiajalugu, ei tohiks samas palju üllatuda. Näiteks kirjutasid 4. novembril 1990 Eesti Komitee ühendus ja ühendus Vaba Eesti koos alla avaldusele, millega loodeti lõpetada Edgar Savisaare valitsus. Kelamlaste-enamlaste paktsis ristitud dokumentidele olid teiste seas alla kirjutanud näiteks Tunne Kelam (Eesti Komitee poolt) ja Indrek Toome (Vaba Eesti poolt). Indrek Toome oli nõukogude tippfunktsionäär, Kelam seavastu represseeritud dissident, keda Nõukogude võim oli taga küsanud. See ei takistanud neid aga ühisele dokumentidele alla kirjutamast.

Kelamlaste-enamlaste pakti olemusest tasub otsida vihjeid ka praegusele Kõlvarti-Madisoni paktile. Ütles ju Madison rahvusringhäälingule, et eesmärk on hoida ära 2027. aastal Reformierakonna naasmine võimule. Ehk nii nagu 1990. aastal pani Savisaare-vastus ühiselt tegutsema poliitilise skaala eri otste inimesed.

ERKKI BAHOVSKI
kolumnist

gusele Kõlvarti-Madisoni paktile. Ütles ju Madison rahvusringhäälingule, et eesmärk on hoida ära 2027. aastal Reformierakonna naasmine võimule. Ehk nii nagu 1990. aastal pani Savisaare-vastus ühiselt tegutsema poliitilise skaala eri otste inimesed.

Politoloogia uurib ka võimu. Ja kui öelda, et eesmärgiks on võim, on see aus jutt. Sest kui Reformierakond võimule ei pääse, peab seal olema keegi teine. Kõik muu, mida Madison on pärast Keskerakonda astumist rääkinud ehk kuidas ta hakkab läbi saama Jana Toomiga ja et Keskerakond võib olla ka konservatiivne erakond, on vaid garneering.

Pandagu ka tähele, et Madison ei astunud EKREst lahku lõõnud ERKi. Ilmselt tajus ta, et ERKil pole reaalseid šansse Eesti poliitikas läbi lüüa – tunneb ta ju ERKi loonud inimesi aastaid, olles nendega olnud ninapiidi koos EKREs. Seega tuli leida struktuur, millel oleks reaalne väljavaade midagi Eesti poliitikas korda saata.

Madisoni ühinemine Keskerakonnaga tähendas osavat ratsukäiku ka partei esimehele Mihhail Kõlvartile. Paistis ju, et Keskerakond on hävingu veerel – paljud prominentsed liikmed lahkusid erakonnast ja lisaks kaotas Keskerakond võimu pealinnas. Nüüd aga suudab Keskerakond kõnetada Madisoni suu läbi

kindlat segmenti eestikeelseid valijaid ja Mihhail Kõlvarti suu läbi kindlat segmenti venekeelseid valijaid. On selge, et nende kahe sõnumid ei hakka edaspidi oma valijatele kokku langema, kuid sel pole suurt tähtsust, sest hääled tulevad.

Nii nagu on vara kuulutada Keskerakond surnuks, on seda vara teha ka EKRE puhul, kust on samuti hulk prominentseid liikmeid lahkunud. Ent meile tuleb appi taas Eesti lähiajalugu – 1995. aasta lindiskandaalis tundus, et Savisaare poliitiline karjäär ja ka Keskerakonna enda tulevik on tume, kui Savisaar erakonnas esimehe kohalt tagasi astus ja hiljem moodustus Keskerakonnast lahkulõõnute baasil uus erakond, Arengupartei. Kuid Savisaar tuli Eesti poliitikasse tagasi, jõudes olla veel valitsuse liige ja Tallinna linnapea.

Järelikult ei maksa maha kanda ei EKREt ega Keskerakonda. Kui Kõlvart oma ratsukäigu tegi, jääb oodata, missuguse liigutuse teevad EKRE juhid. Pole usutav, et tavaline räusamine ja trääsa näitamine Madisoni suunas nende endi olukorda paremaks teevad.

Tuumikvalijad jäävad EKRE-le alles, kuid küsimus on, kuidas panna hääletama erakonna poolt ka need, kes on kõhklevad seisukohal (ja nüüd on suur häälemagnet Madison ka Keskerakonnas).

Kogu episoodi kurbloolisus seisneb paraku asjaolus, et poliitiku sõnad ja maailmavaade ei loe enam midagi. Kui keegi kasutab sõna „väärtused“, peetakse teda ilmselt hulluks. Väärtused, maailmavaade, veendumused – mis need küll võiksid olla? Praegu on Eesti poliitikas esikohal poliitiline kombinatoorika ja alles seejärel tuleb kõik muu.

Majanduskasv taastub kõige kiuste

Vaadates ringi ümbristavas maailmas, tundub kriise ja turbulentsi olevat aina enam. Sõda on levinud Ukrainast Venemaa territooriumile, Lähis-Ida konfliktid on veelgi süvenenud, Hiina suhted lääneriikidega on keerulised ja ka kodune poliitikamaastik on pingetest paks.

Hõlpu pole olnud ka finantsturgudel, kus Jaapani keskpanka tilluke intressimäär tõstmine põhjustas äsja raputuse, mis lühikeseks hetkeks viis finantskriisi ja koroonaviiruse aegsed mõtted. Selle taustal tundub justkui iseenesestmõistetav, et keeruline peaks olema ka majanduse olukord. Õnneks ei taha paljud majandusindikaatorid selle narratiiviga siiski sobituda.

Globaalsel majandusrindel näib konjunktuur paranevat. Skeptikute kuulutused peatsest USA majanduslangusest on osutunud alusetuks. Ühendriikide majandus on püsinud kindlatel jalgadel ja tänavu on seal taas oodata korralikku majanduskasvu. Inflatsiooni aeglustumine lubab föderaalreservil alustada intressikärbetega. Kõrged intressimäärad on pidurdanud ka euroala inflatsiooni, mis on juba väga lähedal keskpanga soovitud tasemele. Et euroala majanduskonjunktuur on olnud USA omast nõrgem, saab kiirem olema ka edasine intressilanguste tempo. SEB

MIHKEL NESTOR
SEB majandusanalüütik

prognoosi kohaselt langeb keskpanga hoiuseintress 2025. aasta lõpuks 2 protsendini, millega lähedaseks kujuneb ka euribori määr. Laenamise odavemine peaks taaselustama euroala majanduse, mis SEB prognoosi kohaselt kasvab tänavu küll vaid 0,8, kuid järgmisel juba 1,6 protsenti.

Intressimäärade langus soosib ka Eesti majandust. Võrreldes teiste Balti riikidega on sinne erasektori võlakooormus oluliselt suurem, viies rohkem raha tarbimisest laenu makseteks. Veelgi kõrgem on majapidamiste ja ettevõtete võlakooormus meie peamistel eksportturgudel Soomes ja Rootsis. See on ka peamine põhjus, miks Eesti majanduse käekäik on viimastes kvartalites olnud nõrgem kui Lätil või Leedul. Teisalt võiks oodatav intressilangetus selle võrra enam siinset majandust soosida. SEB prognoosi kohaselt saab Rootsi majanduse taastumine olema üsnagi jõuline, järgmisel aastal kasvab SKP seal 2,6 ja 2026. aastal küündib kasv 3 protsendi lähedale. Eksporti väljavaadet jääb piirama Soome,

kus järgmiste aastate majanduskasv on Rootsi omast pea poole väiksem.

Eesti majanduse taastumisele seab omad piirid kodumaine olukord. Inimeste kindlustunne pole viimastel kuudel oluliselt paranenud, piirates majapidamiste tarbimist ja suuremate investeeringute ette võtmist. Järgnevatel aastatel ootavad ees mitmed maksutõusud, mis parandavad küll riigieelarve tasakaalu, ent mõjuvad majanduskasvule pärssivalt. Nigela ekspordi ja majapidamiste kokkuhoidlikkuse tulemusena kahaneb Eesti SKP ka sel aastal, kuid mullusest oluliselt tagasihoidlikkuma 0,7 protsendi võrra. Majanduskasv hakkab sügisel küll taastuma ja järgmisel aastal suureneb SKP juba 2,5 protsendini. 2026. aastaks prognoosime 2,7 protsendi suurust majanduskasvu, mis on lähedal Eesti majanduse pikaajalisele kasvuvõimele.

Kaks aastat kestnud majanduslangus on jäänud ühiskonnas suhteliselt nähtamatuks. Pankrotte on esinenud vähe, laenuvõlgnevused on madalad, tööhoive on püsinud kõrge ja kiire on olnud ka palgakasv. Kahjuks jääb suhteliselt nähtamatuks ka majanduse tõus. Jõulist majanduskasvu prognoosiperioodil ei esine, mistõttu saab olema suhteliselt aeglane ettevõtete tulude kasv ja senisest tagasihoidlikumaks jääb ka palgatõus.

● Globaalsel majandusrindel näib konjunktuur paranevat. Skeptikute kuulutused peatsest USA majanduslangusest on osutunud alusetuks.

● KÜSIB RAHA

Hara sadam läheb kala-Leaderis täispangale

Lääne-Nigula vallast minnakse septembris avanevast PRIA kalanduspiirkonna taotlusvoorst tõenäoliselt toetusraha küsima nii Nõva kui ka Hara sadama rekonstrueerimiseks.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

Nõva Rannaküla sadama rekonstrueerimise lõpetamiseks ja selle merekindluse tagamiseks kulub veel 320 000 eurot, sama palju raha läheb vaja ka Hara sadama tööde lõpetamiseks. Niinimetatud kala-Leaderist on võimalik saada kuni 200 000 eurot sadama kohta.

Haras ollakse seda meelt, et kala-Leaderisse tuleks minna, nii nagu seda kavatsetakse teha Rannakülas – täissumma ehk 200 000 euro peale. „Olen kahe käega poolt, et Hara sadamaga minnakse kohe esimesse taotlusvooru,” ütles sealne kalamees ja Lääne-Nigula volikogu liige Lauri Lilleoks.

Hara sadama omanik on Lääne-Nigula vald, seda haldab vallaga sõlmitud lepingu alusel 2017. aastast Harga MTÜ.

„Meie oleme aastast 2017 üritanud saada toetust, et sadama rekonstrueerimine lõpuni viia,” ütles külaseltsi ehk Harga MTÜ juhatuse liige Kenneth Nyholm. „Meil on sadamahoonel ehituslubagi olemas. Võiksime, kui meil oleks raha, kohe alustada. Vaja polekski midagi muud, kui tellida kopp ja anda joonised kätte.”

300 000 eurot

Haral on Nyholmi sõnul Rannaküla ees eeliseid. „Hara sadamat oleks meie vaatevinklist palju lihtsam lõpuni viia kui Nõva sadamat, kas pole veel kinnisvaraasjad lahendatud,” tõdes Nyholm. Nõva Rannaküla sadama omaosaluseks on vallal kavas müüa sadamaga piirnevaid kinnistuid, kuid seni pole volikogu müüki veel otsustanud.

„Meil on sadam ilusasti korras. See pole ainult merelkäijate jaoks, meie kõik suuremad üritused toimuvad siin,” lausus Nyholm. Näiteks tänavu peeti sadamas juba kuuendat korda kalurite päeva.

Hara sadama rekonstrueerimise esimene etapp lõppes oktoobris 2017. Toona avatud kalasadamataastamine läks maksma 350 000 eurot. Lagunenud sadamas lammutati vana võrgukuur, ehitati kaks betoonkaid –

MTÜ Harga juhatuse liige Kenneth Nyholm loodab, et Hara sadam saab toetusrahaga lõpuks korda.

URMAS LAURI

14,5- ja 48meetriste –, rekonstrueeriti slipp, paigaldati ujukvaid 14 alusele, tehti parkla ja meres süvendustööd. Sadam sai tookord Läänemaa rannakalanduse selti kaudu 200 000 eurot Euroopa Liidu raha rannakalanduse arendamiseks. 150 000 eurot võttis Noarootsi vald laenu.

Kui praeguses taotlusvoorus peljatakse, et kui Lääne-Nigula vallast konkureerivad kala-Leaderis raha pärast kaks sadamat, võivad nad teineteise taotluse „ära süüa”. Aga Hara on ka varem teiste sadamatega konkureerinud. Näiteks 2016. aasta sügisel sai Hara sadam rannakalandustootuse Nõva, Topu ja Virtsu sadama ees.

Nyholmi sõnul läheks sadama rekonstrueerimise lõpetamiseks vaja veidi üle 300 000 euro. „Selle eest saaks süvendada faarvaatari, ehitada sadamahooned ja viia sadama parkla mustkatte alla,” ütles Nyholm.

Unistatakse ka ujumiskohast. „Kui sadama hange lõpuni viiakse ja ka sissesõidutee süvendatakse, teeme seda laiendades ka ujumiskoha,” lausus Nyholm.

Sadamahoonest kujuneks Nyholmi sõnul inimeste jaoks oluline koosviibimise koht. Seal oleksid ka kalurite puhkeruumid ning majas saaks hoiustada puuaineseid ja sadama-ala korashoiuks vajalikke masinaid.

Sadamat kasutatakse aktiivselt. „Seda slippi lausa sadu korraldast,” osutas Nyholm paatide sisselaskmise ja väljatõstmise kohale. „Kõik kaikhohad – neid on kokku kuni 30 – on iga aasta välja renditud.”

Seda, kust saadakse raha projekti omaosaluseks, Nyholmi sõnul praegu veel ei teata. „Oleme kaalunud eri variante. Sadama kasutajate hulgas on oma küla ettevõtjaid. Küll me selle raha ka kokku saame, kui saaksime [kala-Leaderist] selle põhira-

ha,” arutles Nyholm. „Kalurid ütlevad, et Hara sadam on kõige parem koht, kust minna kevadel näiteks tuulehaugi püüdma – pole vaja kaugele minna, kala tuleb rannale lähedale,” nentis Nyholm. „Harast saab ligidalt püüda,” nentis Lilleoks, kes peab Hara sadamat kalurite jaoks väga oluliseks. „Ahvenat ja suvel mõne kilomeetri kaugusele merele minnes lesta. Kui vesi külma läheb, siis saab ligidalt juba kõikisugu kalaliike, kaasa arvatud meriforell ja siig.”

Lähipäeval selgub

PRIA kalanduspiirkonna taotlusvoorus ehk nn kala-Leaderis osalemist on vaetud ka Lääne-Nigula vallavolikogu komisjonides. Nii arendus- ja eelarvekomisjon kui ka majandus- ja planeerimiskomisjon olid seisukohal, et vallas on kaks sadamat, millega kannataks taotlusvoorus osaleda – Hara ja Nõva. „Oleme arutanud

se, et kas lähme üldse konkureerima, kui vald on teinud otsuse, et nad eelistavad Nõva sadamat,” lausus Nyholm. „Meile küll öeldi, et võib teha kaks taotlust täitsa vabalt.”

Nyholmi sõnul on haralastel tunne, et kui nad saaksidki oma sadamale toetusraha, siis see raha ei pruugigi Harale jõuda. „Vaid see läheb ikkagi Nõva sadamasse,” laiusas Nyholm käsi. „Lähipäeval selgub, kas me esitame taotluse või ei.”

Seda, et raha minnakse küsima ka Hara sadama jaoks, ütles Noarootsi osavallavanem Aivo Hirmo juba osavallakogu koosolekul 9. augustil. Samal koosolekul otsustas osavallakogu ühehäälselt, et Lääne-Nigula valla 2025–2028 eelarvestrateegiasse tehakse ettepanek lisada investeeringute loetellu Hara, Österby ja Osmussaare sadama rekonstrueerimise projektide rahastamine.

● LÜHIDALT

Pool sada veevärgita majapidamist saab vee sisse

Lääne-Nigula vallavalitsus andis ehitusloa vee- ja kanalisatsioonitorustiku rajamiseks, millega saab veevärgi poolsada Vana-Taebla majapidamist.

Lääne-Nigula taristunõuniku Olev Peetrise sõnul on sealsed elanikud oodanud veevärki paarkümme aastat. „Juba sellest ajast peale, kui mina Taeblasse tulin, ja see oli 2003. aastal,” märkis Peetris. Sadakond Vana-Taebla majapidamist Tallinna maantee ja vana raudtee vahel on pidanud hakka-

ma saama vee ja kanalisatsioonita. Lampkastid lekivad ja saastavad kaevuvett kolibakteriga. Esimeses etapis saavad vee ja kanalisatsiooni poolsada majapidamist sajast tahtjast. Üle 4000 meetri vee- ja üle 5000 meetri kanalisatsioonitorustikku läheb maksma miljon eurot, millest 600 000 on eurotoetus ja 400 000 kohaliku omavalitsuse ning Haapsalu Veevärgi raha. „Pool meilt, pool veevärgilt,” ütles Peetris.

Haapsalu Veevärgi juht Kaido Erik ütles, et töö vee- ja kanalisatsioonitorustiku rajamiseks käib. „Kooskõlastame servituute, tegutseme, et saaks ehitama hakata, ja kuulutame hanke välja esimesel võimalusel,” märkis Erik.

Kui kõik läheb plaanipäraselt, võiks ehitus Peetrise sõnul alata tuleval kevadel. 2025. aasta lõpuks või 2026. aasta alguseks oleks sel juhul pool sajast Vana-Taebla majapidamisel vesi ja kanalisatsioon sees.

Kaie Ilves

Esimese klassi lapsed saavad vallalt kingiks sargi

Lääne-Nigula vald kingib igale esimese klassi lapsele kooliminekupuhul nimelise sargi.

„Homme peaks kätte saama,” ütles Lääne-Nigula haridusjuht Solveig Edasi Lääne Elule. Edasi on tellinud 88 sarki, sest just nii palju lapsi läheb Lääne-Nigula koolides esimesse klassi. „Mõned tellisin igaks juhaks varuks ka,” märkis Edasi. Kingituse saavad pöörid kätte 1. septembri aktusel.

Särke on kolme värvi: punased, kollased ja sinised. Valida saab kraega või kraeta kehakatte. Sargi varuka peale on trükitud Lääne-Nigula valla logo ja rinnale lapse eesnimi.

Kingitus esimese klassi põnnidele läheb maksma umbes 800 eurot.

Esimest korda kinkis kohalik omavalitsus lastele sargid 2017. aastal.

Kaie Ilves

Vormsi vallavalitsuse liige astus tagasi

Vormsi vallavalitsuse liige, kunagine vallavanem Meelis Mägi astus tagasi, sest ei pea õigeks, et volinikud lasid läinud reedel senise vallajuhi Maris Jõgeva lahti ning panid ametisse uue.

Mägi ütles Lääne Elule, et oli volikogu istungil ise kohal ja andis kohe pärast seda sisse avalduse, et astub tagasi. „Tuleb uus juht ja valib meeskonna. Mina pärast umbusaldusavaldust jätkata ei soovi,” ütles Mägi.

Vormsi volikogu kinnitab homme niikiinui uue vallavalitsuse, aga Mägi ütles, et eelistas lahkuda ise.

Lääne Elule teadaolevalt andis tagasiastumisavalduse sisse ka vallavalitsuse liige Janika Viilma.

Vormsi vallavolikogu võttis kolm aastat valda juhtinud Jõgeva maha nelja poolt- ja ühe vastuhäälega ning pani valda juhtima kunagise Noarootsi vallavanema Triini Lepa. Samal istungil kinnitas volikogu Lepa töötasuks 3500 eurot. Jõgeva palk oli 2600 eurot.

Jõgeva kaotas koha koostamisel oleva üldplaneeringu pärast, mis nelja voliniku sõnul arvestas liiga palju looduse ja keskkonnaga.

Kaie Ilves

Söödatehas kerkib Lihula asemel Vahenurmele

Lihulasse söödatehase ehitamist planeerinud Golden Fields Factory on otsustanud, et paneb Lihula asemel tehase püsti hoopis Pärnu-Jaagupi lähiste Vahenurmele.

Veel mullu suvel oli lootus, et Lihula külje alla kavandatav heinatehas hakkab ilmet võtma, sest söödatehase detailplaneering oli juba avalikul väljapanekul.

„Eesmärk on lihtne – et 2024. aastal see tehase püsti saada,” ütles Golden Fields Factorys toorme hankimise eest vastutav Alo Alt toona Lääne Elule.

Tehase, kus kuivatatakse, pressitakse ja pakendatakse nii toorest kui ka kuiva heina ning samuti silo, pidi püsti panema Baltimaade suurimaks loomastõda eksportijaks pürgiv Golden Fields Factory. Heina pidi tehase jaoks koguma põllumeeste ühistu Kevili. Tehases valmiv loomasööt eksporditakse Aasiasse ja Lähis-Itta.

Alt ütles teisipäeval Lääne Elule, et kuigi tehase koliti Vahenurmele, võib ka Lihula projekt kunagi jätkuda. „Ei, see ei ole maha maetud, lihtsalt eelmine aasta oli majanduslikult piisavalt kee-

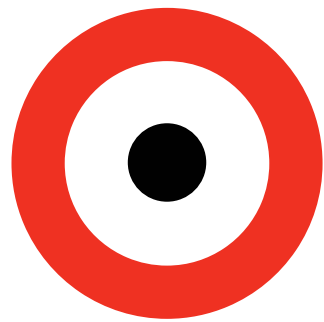
ruline ja materjali (heina – toim), millega toimetada, ei olnud,” selgitas Alt. „Vahenurmes läksime eksisteerivatesse hoonetesse, me ei hakanud uusi värvilisi hooned ehitama, proovisime võimalikult kuluefektiivselt tootmise püsti saada Lääne-Eestis.”

Mis Lihulast edasi saab, on praegu veel lahtine. „Maatükk on kenasti alles,” lausus Alt. „Hetkel on meie eesmärk Vahenurme üksus [heinaga] ära toita. Ja kui tekib nii palju mahtu, et on vaja lisavõimsust juurde, on maatükk [Lihulas] vähemalt reservis.”

Nende jaoks, kes Golden Fieldsi Rakveres asunud tehase tarvis haljasmassi kasvasid, lõppes projekt tehase Vahenurme kolimisega ära. „Sest logistiliselt jääb Lääne-Eesti Ida-Virumaa põllumeestest nii kaugele. Rakveres ei saanud me lihtsalt olemasolevate koostööpartnerite pealt piisavalt lepingulist mahtu kokku, sest seal ka ära liikusime,” tõdes Alt. „Lääne-Eestis on meil lepingud olemas, ehitame mahutu üles.”

Golden Fields Factory tahtis oma söödatehase rajada Lihula põhjapoolsesse serva Soosaluse

URMAS LAURI

KLICK

Nutikalt kooli!

HP 255 G9

 Võimas ja vastupidav
äriklassi arvuti!

-220€
379.⁹⁹

alates 13.30 €/kuu

 tavahind 599.⁹⁹

- AMD Ryzen 5 5625U
- 15,6" IPS ekraan
- 8 GB mälu
- 512 GB andmemälu
- aku kuni 10 tundi
- garantii 3 aastat

HP Pavilion 15

 Tippvõimsus
alumiiniumkorpuses!

-250€
649.⁹⁹

alates 20.21 €/kuu

 tavahind 899.⁹⁹

- AMD Ryzen 7 7730U
- 15,6" IPS ekraan
- 16 GB mälu
- 1000 GB andmemälu
- valgustusega klaviatuur
- sõrmejäljelugeja
- aku kuni 10 tundi

Xiaomi Redmi A3
Kauakestva akuga!

-30€

- 6,71" IPS 90Hz ekraan
- Mediatek Helio G36
- mälu 3+64 GB
- kaamera 8 MP
- sõrmejäljelugeja
- Android 14

79.⁹⁹

 tavahind 109.⁹⁹
Samsung Galaxy A15
Enimmüüdud Eestis!

-60€

- 6,5" AMOLED 90Hz ekraan
- Mediatek Helio G99
- mälu 4+128 GB
- kaamera 50 MP
- kiirlaadimine
- Android 14

139.⁹⁹

 alates 5.28 €/kuu
tavahind 199.⁹⁹
Lenovo Tab M11 4G 2024

-60€

- 11" IPS 90Hz ekaan
- MediaTek Helio G88
- mälu 4+128 GB
- Wifi + 4G andmeside
- Lenovo puutepliats
- kaamera 8+8 MP
- 7040 mAh aku
- metallkorpus
- Android 13

189.⁹⁹

 alates 6.74 €/kuu
tavahind 249.⁹⁹
LG 55" OLED55C41 UHD SmartTV
Selgem heli ja pilt!

-200€
1499.⁹⁹

 alates 45.06 €/kuu
tavahind 1699.⁹⁹

- kuni 30% heledam pilt
- Uus Alpha 9 AI protsessor
- AI Picture Pro
- AI kohandamine
- AI Sound Pro

Jabra Elite 4 ANC
Eriti mugavad!

-50€
54.⁹⁹

 tavahind 104.⁹⁹

- aktiivne müra summutus
- aku kestvus kuni 5,5 h

Nutikell Xiaomi Redmi Watch 4
Stiil ja nutikus randmel!

-20€
79.⁹⁹

 tavahind 99.⁹⁹

- GPS
- aku kuni 20 päeva
- 1.97" AMOLED ekraan
- bluetooth kõned

Maksa osadena

9,99 % intress
€ lepingutasu

inbank

Inbanki järelmaksu krediidi kulukuse määr on 24,71% aastas järgmistel näidistingimustel: lepingu eseme hind kohe tasudes (netohind) 500 eurot, krediidisumma 500 €, sisse makse 0 €, lepinguperiood 48 kuud, fikseeritud intressimäär aastas 9,99% arvestatuna ostusummalt, lepingutasu 9,99 €, igakuine haldustasu 0,99 €. Igakuine osamakse 15,84 €, krediidi kogusumma ja tagasimaksete summa 760,32 €. Krediidiandjaks on AS Inbank Finance. Enne lepingu sõlmimist tutvu hoolikalt soovitava lepingu tingimustega ja vajadusel pea nõu asjatundjaga.

TALLINN: Viru keskus, Kristiine keskus, Rocca Al Mare keskus, Ülemiste keskus, Järve keskus, Lasnamäe Centrum;
TARTU: Tasku keskus, Lõunakeskus, kaubanduskeskus Eeden; **HAAPSALU:** Haapsalu Kaubamaja; **JÕHVI:** Pargi keskus;
KURESSAARE: Auriga keskus; **NARVA:** Fama keskus; **PAIDE:** Paide Selver; **PÄRNU:** Kaubamajakas; **RAKVERE:** Põhjakeskus;
RAPLA: Rappeli keskus; **VALGA:** Valga Maxima; **VILJANDI:** Viljandi Centrum; **VÕRU:** Kagukeskus. **E-pood:** www.klick.ee

Vaata kõiki
kampaaniapakkumisi
click.ee/nutikaltkooli

Kolmandat aastat peetakse Läänemaa gurmeeturgu Haapsalu raudteejaamas.

HEINRIH HEINTALU

Tanel Kulbok pani kokku kolmekäigulise degustatsiooni-menüü.

LIISBET JÄRVISTE

Õrnsoolasiiga serveeritakse odrajahukrõbedikul astelpajukreemi ja marineeritud õuntega.

Magusakorvikete täidises on päklikreem ja põldmarjad.

2 X AILE NÕUPU

TOIDUPIDU

Läänemaa gurmeeturg avab eesti toidu kuu

Laupäeval Haapsalu raudteejaama kohalikke ja kaugemal tegutsevaid toidutootjaid kokku toov gurmeeturg on ühtlasi üle-eestilise toidukuu avalöök.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Gurmeeturgu korraldava Kodukant Läänemaa koostööprojekti koordinaatori Kai Kulboki sõnul on tänavune, arvult juba viies gurmeeturg tavapärasest pidulikum, sest see on ka üle-eestilise toidukuu avatüritus. Sel puhul tuleb turgu avama regionaal- ja põllumajandusministeeriumi biomajanduse asekanstler Madis Pärtel ning Kulboki sõnul pakutakse kõigile külastajatele tervituseks karaskit, mille on valmistanud Haapsalu kutsehariduskeskuse pagariõpilased.

Suur huvi

Talude ja väiketootjate toodangut propageeriv gurmeeturg on viie aastaga kordades kasvanud. Kui esimesel turul Haapsalu Karja tänaval oli 15 toidutootjat, siis sel aastal on ainuüksi Läänemaa tootjaid raudteejaamas paari-kümne ringis. Kokku on kauplejaid ligi 60.

„Tung on olnud meeletu. Saaremaalt, Hiiumaalt, Harjumaalt, isegi Jõgevamaalt,” loetles Kulbok. Ta lisas, et gurmeeturil osalemise vastu on huvi tundnud ka toidukärud, kuid neid korraldajad ei oota, sest tegemist pole kohapeal söömise peoga. „Gurmeeturg on mõel-

dud ägedate asjade tutvustamiseks,” ütles Kulbok.

„Sel aastal leiab turult väga mitmekesise valiku kohalikku toitu talusingist lõikeheinaleiva ja kanepiteeni välja,” selgitas Kodukant Läänemaa tegevjuht Liis Moor. Kulbok lisas, et lõikeheinast teeb jahu ja küpsetab leiba Läänemaal tegutsev ettevõtte Jahuhunt. Hiidlaste ettevõtte Shroomwell pakub seentest valmistatud tinktuuri.

Oma letiga on turul Läänemaa OTT ja Oru OTT. Kohal on Läänemaal tegutsev Põldotsa talu, kelle kaks toodet said sel aastal parima talutoidu konkursil auhinna. „Konkursi kümnest auhinnast kolm tuli Läänemaale ja neist kaks Põldotsa tallu,” ütles Kulbok. Turul pakub Põldotsa talu kalasnakke, sealhulgas konkursil parimaks kalatooteks tunnustatud vinnutatud räimefileed.

400 portsu

Kuigi gurmeeturg pole selline söögiüritus nagu kõikvõimalikud tänavatoidufestivalid, pakutakse sealgi süüa. Restorani Von Gernet peakokk ja kodures-to Väike Petersell omanik Tanel

Kulbok on kokku pannud 30käigulise menüü, mida tunnistate vahedega gurmeeturil pakutakse. Suupisted teevad valmis Haapsalu kutsehariduskeskuse kokaõpilased ja iga käigu tarbeks valmib 400 suupistet.

„Olen aastaid uurinud Läänemaa toidukultuuri ajalugu, et teada saada, milline meie pärand on,” ütles Kulbok. Läänemaa toidulauda iseloomustades ütles ta, et see sõltub palju merest ja metsaandidest. „Suured lihasööjad pole me olnud, sest võrreldes Lõuna-Eestiga on siin kandis vähe karjamaad,” rääkis Kulbok.

„Olen aastaid uurinud Läänemaa toidukultuuri ajalugu, et teada saada, milline meie pärand on,” ütles Tanel Kulbok.

Gurmeeturu menüüd koostades on Kulbok kasutanud kohalikku toorainet. „Kas Läänemaal toodetud või siin töödeldud. Praegu on hooaeg on selline, et kõik on valminud,” ütles ta.

Suupistete valmistamisel on Kulbok ammutanud inspiratsiooni ka teiste maade köögikunstist. Näiteks esimese käiguna pa-

kutavate kaerakruubipallikeste eeskujuks on Sitsiilia tänavatoit *arancini* – paneeritud ja frititud risoto. „Sealt on idee, kuidas kasutada teisel päeval ära kruubi- ja Mulgi putru, et ei peaks ära viskama,” selgitas ta. Pallikestele puistab Kulbok soolatud, kuivatatud ja riivitud munakollast.

Teise käiguna pakub Kulbok kala – õrnsoolasiiga, mida serveeritakse odrajahuga krõbedikul astelpajukreemi ja marineeritud õuntega. Kulboki sõnul on astelpaju üks neid marju, mille kasvatamine on Läänemaal populaarne.

Kolmanda käiguna pakutakse mekkimiseks korvikest päklikreemi ja põldmarjadega. „Korvikest võiksimet nimetada ka tartletiks – magusroaks, mida seotatakse Prantsuse köögiga,” ütles Kulbok. Ta lisas, et suupiste valmistamiseks kasutatud põldmarjad on iseloomulikud just Läänemaale ja Lääne-Eestile, sara-puupähkleid leidub aga ohtralt Taebla kandis.

Tanel Kulboki sõnul on ettevalmistused käinud mõnda aega. „Munad soolati juba päevi tagasi, homme lähevad kuivatusse. Korvikesi hakkame homme küpsetama, astelpajumarjad on korjatud ja aed paradiisiõuntest tühjaks korjatud,” ütles Kulbok teisipäeval.

Läänemaa arheoloogia – kuidas edasi?

Lihulas, äsja renoveeritud omaaegses viinaaia avati väike arheoloogiaäritus, kus eksponeeritakse leide, mis sel suvel on päevavalgele tulnud kaevamistel Lihula mõisamäelt ja Saastna kabeli kaevamistelt. Kuid kaevati ka teistel Läänemaa muinsusobjektidel.

Juba teist suve toimusid arheoloogilised kaevamised Kolu küla juures asuval Ahli Kalmumäel. Läbi sõeluti nii sinna 1986. aasta kaevamistel jäänud mullahunnikud kui ka enne seda sinna buldooseri lükatud kalmekiht.

Koguti tähelepanuväärne kogus tugevasti põlenud inimluid ja mitmeid huvitavaid muinsuseleide, enamik neist 11.–12. sajandist, kuid ka üks 6. sajandi algusest pärinev pronksõlg. Sel aastal saadi kaevamisteks rahalist toetust ka Eesti rahvuskultuuri fondi juurde loodud ajaloolise Läänemaa arheoloogia allfondist.

Tartu Ülikooli arheoloog Heiki Valk on juba teist aastat uurinud Läänemaa linnuseid. Ta soovib selgitada, kas Eesti muinaskantse kasutati veel ka pärast 13. sajandi vallutust. Lõuna-Eestis on ta aastaid uurimistööd teinud, nüüd siis jõudis järg Läänemaa linnusteni.

2023. aastal tehti väike kaevand Linnuse küla lähedal asuva Vatla muinaskantsi õuele. Saadi vaid keskajast varasemaid leide, sealhulgas üks muinasaia lõppu kuuluv odaots. Linnuses ilmselt elatud ei ole. Kõrgel mäel ei olnukski elamine mõistlik. Sealsamas lähedal madalikul on muinasküla tuumik, kohe linnusevalli kõrval aga ühe muinastalu koht.

Tänavu kaevati Ridala Tubrilinna linnust ja Leediküla Hallimäge. Tubrilinna rajati kaks kaevandit, üks läbi kivivalli, teine valli välisküljele. Viimasest kaevandist avastati ahjupõhi, mis arvatavasti kuulub 12.–13. sajandisse. Vallutusjärgsest ajast leide ei saadud. Et sealsamas linnuse kõrval on olnud muinasküla, oli küll teada juba varem.

Leediküla Hallimäe õuele kaevatud 2 x 3 m suurusest kaevandist tuli päevavalgele kitsas pronksõrmus, poole meetri sügavuselt aga 12. sajandi mõõgatupeotsik ja vöökonks. Kindlaid keskaja leide ei saadud sealtki.

Mida öelda kõigi nende kaevamiste kohta?

Võrreldes nõukogude perioodiga ja isegi veel taasiseseisvumisaegse esimese aastakümnega, on kaevamiste mahud Eestis ja ka Läänemaal muutunud

minimaalseteks. Suuremahulisi kaevamisi toimub vaid linnades, kus ehitatakse ja kus kaitsealune kultuurikiht selle tõttu niikuinii hävitatakse. Need on siis nn päästekaevamised, mitte mõne kindla teadusliku probleemi uurimiseks ette võetud välitööd. Eesti muinasaja kohta saadakse neil kaevamistel materjali minimaalselt ja sedagi vaid üksikute kohtadest. Kõige enam teame praegu Läänemaa matmiskommetest. Ometi leidub selleski teemas lünki. Täielikult puudub teave Rooma rauaaja, s.o 1.–4. sajandi matmiskommetest. Lünklik on see teave ka 5.–9. sajandi kohta. Üldse pole uuritud ühegi ajajärgu muinaskülasid, nende suurus, ülesehitust, hooneid ja liiklusteid.

Linnustes on niisiis tehtud vaid väikesi kaevamisi. Mõnevõrra rohkem infot on saadud Lihula muinaslinnuse ja muinasküla kohta. Kuid nende jäljed hävisid ilmselt suures osas piiskoplinnuse ja keskaegse linnakese rajamisel. Midagi pole teada sellest, millal Vatla linnus, Ridala Tubrilinn või Leediküla linnus rajati. Kas nende ümbruses leidub jälgi ka piirajate rajatistest?

Ilmselged varasema perioodi linnused nagu Palivere Validepealne, Keedikaja ja Lihuntsi on täielikult uurimata. Uurimata on nii nende kaitseehitised kui ka lähiküla ümbrus. Arheoloogi labidas ja kühvel pole puutunud ka ohverdamispaiku, allikakohti, ohvrikive ja puude ümbrust ning hiiekohti.

Olulist uut infot saaksid anda vaid suuremahulised kaevamised. Need välitööd nõuavad aga raha. Riigilt seda lähiaastatel lootust saada ei ole. Aga erakapital? Saarlased on sellist raha leidnud.

Kindlasti leidub Eestis inimesi, kellel leiduks raha ja ka huvi Läänemaa muinasaja vastu. Objekte, mida uurida, jätaks. Seesama Tubrilinn annaks suurematel kaevamistel palju põnevaid teavet ümbruskonna ajaloost. Edasi tuleks kindlasti uurida Lihula varakeskaegset alevikku, tsistertlaste nunnakloostrit ja aleviku alla jäänud muinasküla.

Läänemaa muinasaja uurimise toetamiseks tuleks annetada Eesti rahvuskultuuri fondi juurde loodud ajaloolise Läänemaa arheoloogia fondile. Nii oleks võimalik muinasteadust ka Läänemaa osas oluliselt edasi viia.

MATI MANDEL
arheoloog

Tubrilinna linnusevall lennukilt.

ERAKOJU

Kolm püha õhtusöömaaga

Kuidas kõik tegelikult oli? Esiaja salaajalugu

OLEV REMSU

Õelda polnud midagi – Hüvameele pealiskuu all vool rippus kauris briljantidega ehitud saabel.

„See on teile kingituseks Tšingise poolt,” lausus Junus.

Oleks võinud mulle anda, mõtles Henricus de Lettis.

„Kõige palavam tänu, kõige palavam tänu,” tänas Hüvameel, tõstis päikesekiirtes sädeleva saabli kõrgele pea kohale, et rahvas kinki näeks.

Ja siis seisis fakiir ühe jalaga keerde kihutava hobuse sadulas, filosoofitses:

„Olla või mitte olla, selles on küsimus.”

„Kas siis olla või mitte olla?” tahtis teada peakuningas Hüvameel.

„Korraga! Üheaegselt nii olla kui mitte olla, selles on vastus,” kostis Junus.

„Kuidas oli? Kuidas meeldis? Tegin ju hästi?” küsis Junus pealvaatajailt ning ei jäänud enne rahule, kui kiitust kuulis.

Edevusel ei ole piire, eriti vuntsidega isandad on kole kergatsid, mõtles Hüvameel.

Kõik varbokad käitusid soliid-selt ja väljapeetult, ainult Utemeel rikkus mulje, häbistas tervet linnust, hakkas võõrastelt kui välismaalastelt närimist norima.

Poisikesel ikka varsaaru. Hüvameel määras blameerijale ihunuhtluse, neliteist võmakat, seitse paremale ja seitse vasakule kannikale, timukas Unneperwe tiris eksinu kõrvalestast Maavalla Pühakotta, Utemeele heitis kuulekalt kõhuli altarile, arp Ihalemb võttis ta tagumendi paljaks ning vops ja vaps plaksasid Unneperwe hoobid, nii et jäid järele neliteist pikka, verist haavatriipu. Utemeele oli vahva, kannatas nuhtluse ilusti välja, ei karjunud.

Seejärel toimus pikem jutuajamine kiigeplatsil.

„Novgorod on ilus linn,” lausus Hüvameel.

„Kõige ilusam maailmas,” ütles Nevski. „Mina isiklikult näiteks olen suure huumorimeelega suurvürst. Mul on kõvasti nal-

jasoont, kõik mu ütlemlised on maru muheadad.”

„Tõsi, jah? Mina tahan, et alati saaks pulli,” ütles suurvürst.

„Ka mina olen pullivend,” nõustus jüngritega võrdne väikevürst.

„Aga mõnikord saan ma kole vihaseks. Ja teinekord olen ma maru tõsine. Saate aru, ma olen slaavlane, temperament keeb ja pulbitseb, kuid vahel rahuneb maha,” selgitas suurvürst.

„Ka mina olen slaavlane. Slaavlane on hea olla, kõik, kes seda ei ole, kadestavad meid,” lisas Tverdilo. „Kadestavad ja vihkavad.”

„Ma olen Novgorodi soomeugri linnaotsas tuttavate pool oidki veetnud,” ütles Hüvameel.

„Ma oskan soomeugrit!” kiitles Nevski ja demonstreeris

oma keelevaldamist. „Üks, kaks, kolm, tuhk ja tolm.”

„Mulle õpetati seal vene linnaotsas teisel pool jõge olengu ajal venetki,” ütles Hüvameel.

„Oot, oot! Palun: раз, два, три, четыре, пять – будешь к небу ты летать.”

„Kas sa lendasid siis ikka taevasse?” küsis Nevski. „Kuidas seal ka oli?”

„Väga tolmune,” vastas Hüvameel.

„Aga tuhka, kas taevas tuhka ka oli?” uuris Nevski edasi.

„Tuhk tuli endal kaasa tuua,” kostis Hüvameel.

„Neil ei ole korda,” ütles Nevski. „Peab neile korda viima. Skandinaaviasse me viisime korra, ise nad meid kutsusid – tulge ja pange meil kehtima kord! Me tegime seda, ja nad on väga rahul.”

Huvitav dialoog puhkes ka rahasepp Hüvalemma ja bojaarposaadnik Tverdilo vahel.

„Kujutage ette, et kunagi tulevikus, kauges tulevikus, leivad inimesed teie münte?” alustas Tverdilo viisakalt. „Võib juh-

tuda küll. Ma panen selleks mõned mündid spetsiaalselt müüri alla. Tulevad oma labidatega ja kaevavad välja,” kostis Hüvalem. „Ma naeran juba ette, kuidas nad purevad.”

„Ma arvan, et nad mõtleavad, miks on see auk mündi keskel?” oletas Tverdilo.

„See võib küll juhtuda, inimesed lähevad aina lollimaks ja lollimaks ning kauges tulevikus on nad peast nii soojad, et lähedal kõrvetab,” teadis Hüvalem.

„Kirjutage siis mündi küljele, et auk on kandepaela läbitorkamiseks, muidu arvavad nad kurrat teab mida,” soovitas Tverdilo.

„Tänan väärt idee eest, ainult, ma kardan, et tulevikus inimesed ei oska lugeda,” arvas Hüvalem.

„Siis joonistage, kuidas münt nagu ripats rinnal ripub,” ütles Tverdilo. „Inimesi tuleb aidata, inimeste vastu peab olema lahe-ke.”

„Jälle hea idee, aga kust võtta nii pakse münte, et pilt ära mahuks?” küsis Hüvalem.

Järgneb

• „Ka mina olen slaavlane. Slaavlane on hea olla, kõik, kes seda ei ole, kadestavad meid,” lisas Tverdilo.

ARRIVA OÜ

ITK ON ...LAUL		MEHENIMI	ESIK	LAHT		SARK	PUHVER-TOITE-ALLIKAS	... PUUR	OKEII	KORISTUS-RIIST	MÕISTE FOTONDU-SES
ROHTTAIM											
“ÕNNE 13” TEGELANE				VÄIKE PABERILEHT PILUKIL							
KÕRVALE-KALLE PEATEEMAST									NOOT		
... JELTSIN							INDIAAN-LANE			LINNAJAGU	
							ÜKS MÕODE				
EHK		INTERVJU								5.	
		RÕIVA-PIKKUS								TORE	
SUUDLUS						ASUSTATUD KOHT					
VILGAS						... RAIK					
OLEMATUS							MAJANDUS-LIK				
							TUVI (MURDES)				
LADINA KEELES			NOORTEORGANISAT-SIOONI LIIGE SILMAPAIS-TEV AJAJÄRK						HEKTAR		
									... AEG (1920.–20. AASTAD)		
VALU-HÜÜATUS				OTS (HELLIT.) SOL-DIEES							PÕHIARV
VALD		... GRÄZIN					IISRAELI MAAKOOD			KAALIUM	
		AVA KATUSES					VABAN-DUST!			NAKATISED (MED., A.J.)	
SIBUL-LILL								MAJANDUS-LIK			
VÄLJA KANNATAMA								MAJANDUS-LIK			
EESTI MUUSIK						VESE-KIRBULINE					
						NÄITEKS					
PERIOOD				... POOM							
				ROOTSI KUNINGAS (1523–1560)							
LAEV TATA-TAV TRASS									KAKSIK-KONSONANT		
									JÕGI VENEMAAL		
KÄSK, KORRALDUS						OIMETUS					
						ERBIUM					
RIIDE-ESEMED											
KAARHALL							AUTOMARK				

Kuhu Minna

- **KINO**
Haapsalu kultuurikeskuses: „Pandakaru Aafrikas” 29. augustil kl 15. „Vares” 29. augustil kl 17. „Ei ial enam” 30. augustil kl 19, 31. augustil kl 13, 2. sept kl 19.30, 5. sept kl 17, 6. sept kl 19.30.
- **KONTSERT**
Haapsalu kultuurikeskuse ees: 1. sept kl 12 koolialguse avalöök. Eleryn Tiit.
- **TEATER**
Haapsalu kultuurikeskuses: 4. sept kl 19 Ugala „Uhkus ja eelarvamus (justkui)”, piletid 25/20.- Piletimaailmas.
- **MUUSEUMID**
Haapsalu linnuse muuseum E–P 10–18. linnus.salm.ee.
- Iloni Imedemaa teemakeskus** E–P 11–18. www.salm.ee.
- Haapsalu raekoda** K–P 11–18. www.salm.ee.
- Raudtee- ja sidemuuseum** K–P 11–17. www.salm.ee.
- Ants Laikmaa muuseum** (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): K–P 11–17. www.salm.ee.
- Rannarootsi muuseum** (Sadama 32, Haapsalu) T–L kl 10–18, P ja E kl 10–16. www.aiboland.ee.
- Rõude muuseum** avatud reedel ja laupäeval kell 12–16, muul ajal ette teatades roudemuuseum@gmail.com või telefonil 5683 1203, Maie.
- Lihula muuseum** on avatud 1. mai – 30. september T–L kl 10–17. Tel 509 9663. E-post: lihulamuuseum@laaneranna.ee.
- Hanila muuseum:** ekskursioonid etteteatamisega. Tel 509 9663. E-post: hanilamuuseum.@laaneranna.ee.
- **NÄITUSED**
Keskraamatukogus (Posti 3): laenutus- ja lugemissaali vitriinides flamenkonukud tantsustuudio Duende kogust.

- Lasteraamatukogus** (Wiedemanni 11): Tartu tantsustuudio Duende flamenkonukkude näitus 30. septembrini. Näitus „Sel päeval” 31. oktoobrini.
- Haapsalu linnagaleriis** (K–P 12–18): Mart Vainre „Paintman: maalimasina sünni ja tema ootamatu vaenlane” 1. septembrini.
- Haapsalu kultuurikeskuses** (K–P 12–18): „Vaprad ja ilusad. Ees-ti eramuarhitektuur 1980. aastatel” 5. septembrini.
- Haapsalu kunstikoolis** (Jaani 2): majagaleriis: Väandra muusika- ja kunstikooli õpilastööde näitus „Väandra väiksed kunstnikud” avatud 21. septembrini. Näituse avamine 30. augustil kell 16. Hoovigaleriis: Haapsalu kunstikooli täiskasvanud joonistajate tööde näitus avatud 7. septembrini. Keldrigaleriis: Larissa Ulmi näitus „Müstika” avatud 14. septembrini. Galeriid avatud K–P 12–18, al 1. septembrist T–R 14–18, L 12–16.
- Lihula muuseumis** „Visandeid baltisaksa kultuuriloost”, „Eveline von Maydell. Käärilõiked”. Näitus avatud 30. septembrini.
- Asuküla raamatukogus** (Mägari küla) T–K 10–18, N 10–16, R 9–15. Igaku 2. ja 4. laupäeval 9–15. Riin Palloni maalinäitus „Tuultele avatud”.
- Kullamaa kultuurimaja galeriis** näitused: „Kullamaa Muusika Selts – 140” ja „Kullamaa Carl August Tantoni orel 170”.
- Ants Laikmaa muuseumis** (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): K–P kl 11–17 Tuuli Reinsoo installatsioon „Aino Maria tuli koju!”, sissepääs muuseumipiletiga www.salm.ee. Näitus jääb avatuks kuni 29. septembrini.
- Vormsi rahvamajas:** Tõnu Seilenthali fotonäitus „Mune veelinnupesast”. Külustus ette teatades tel 513 7185.

Loe veebis online.le.ee.

Kas nägid või kuulsid midagi huvitavat? Saada vihje veebis www.le.ee või meiliaadressil info@le.ee.

Kui Sul on probleem või pole oma muret kellegagi jagada, on Sul võimalus abi saada **LÄÄNEMAA KRIISIABIKEKUSEST**

Psühholoogiline nõustamine 515 9572 / 5560 2367

Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi (eesti k) - 5671 4273
Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi (vene k) - 552 0094

Nõustamine toimub telefoni teel, veebis või asukoht kokkuleppel nõustajaga, sh Kastani 7, Haapsalu.

Täpsem teave laanemaakriisiabikeskus. weebly.com/

OST

OSTAME KASVAVAT VÕSA ÜLE EESTI!

Lisainfo telefoni
+37256487816 või meili
info@kervil.ee teel.
KERVIL OÜ

MÜÜK

Arli Puukool müüb viljapuid, -põõsaid, maasika-, vaarika-, mustika-, viinapuutaimi, hortensiaid R, 30.08: Haapsalu turg 10–12.45, Taebla 13.00, Pürksi 14.00, Risti 15.00. Info ja tellimine 5188 465, www.arlipuukool.ee.

PUIT

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee.

Müüa kuiva, toorest ja metsakuiva puud, transport. Tel 505 5203.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuid. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Müüa 3meetrist küttepuid: must lepp, hall lepp, kask koos kohaletoomisega, miinimumkogus 15 tihumeetrit. Lisainfo tel 5829 3564.

Otse tootjalt: puitbrikett al 23.-, turbabrikett al 210.-, premium pellet 6–8 mm al 240.-, kivisüsi, kask 30 cm 40 l al 4.- ja klotsid al 2.50. Kütteladu24, tel 506 8501.

KINNISVARA

Üürile anda 2toaline korter Haapsalus, tel 5647 2950.

TEENUS

Paigaldame tänavakivi Haapsalus ja Läänemaal. Võta julgelt ühendust ja leiame kõigile küsimustele lahendused. Tel 5632 7955 või dekkan.ehitus@gmail.com.

Korstnapühkimisteenus ja tõmbe-probleemide lahendamine. Korstnapitside ehitus ja remont. Tel 5342 2642.

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Võtame vastu üleilgsed raamatud. Tuleme ise järele. 5615 5175.

Rakkekaevude kaevamine, puhastamine ja remont. 557 4792.

TÖÖPAKKUMINE

RESA OÜ PAKUB TÖÖD E HITUSTÖÖLISELE!

Pakume tööd tublidele ja kohusetundlikele töökogemusega ehitustöölisele. Oskama peab üldehitustöid (müüri ladumine, armeerimistöid, kergseinte ehitamine, fassaaditööd, avatäidet paigaldamine jne). Oluline on eesti keele oskus ja B-kategooria juhiloa olemasolu.

Kui oled huvitatud, saada oma CV resa@resa.ee või võta ühendust 5666 0149.

Toimetus kuulutuste sisu eest ei vastuta.

Toimetus avatud E-R 8.00-16.30

Kuulutused, teated: le@le.ee

TEATED

Vastavalt AS Matsalu Veevärk nõukogu 7.08.2024 tehtud otsusele lõpeb alates 1.01.2025 kastmisvee arvestamise erisus.

Lähtuvalt 2015 aastal ÜRO peaassambleel vastu võetud ülemaailmse säästva arengu tegevuskava (aastani 2030) ühest eesmärgist – muuta veekasutus kõikides sektorites oluliselt tõhusamaks ja tagada magevee säästlik ammutamine ja kasutamine – on AS Matsalu Veevärk otsustanud lõpetada tarbijatele alates 1.01.2025 kastmisveearvestite paigaldamise ning sellest kuupäevast alates lähtutakse üldpõhimõttest, et ühiskanalisatsiooni juhitava reovee kogus võrdsustatakse ühisveevärgist võetud vee kogusega. Ühelegi kliendile erisusi ei tehta.

Kinnistu omaniku või valdaja poolt tehtud või tehtavaid kulutusi seoses kastmisvee teenuse kasutamisega või kasutamise lõpetamisega vee-ettevõtte ei hüvita.

Klientidel palume teatada detsembri lõpu seisuga kastmisvee arvestite näidud hiljemalt 4.01.2025, hilisema teatamise korral esitatakse arve 1.01.2025 kehtima hakkavate hindadega. Kaugloetava arvesti puhul pole näitude teatamine vajalik.

AS Matsalu Veevärk

Mälestust sa hella pälv, pälv, austust, sõnu häid. Mälestuste kauneid jälgi meile hinge sinust jäi.

Südamlik kaastunne Ingale ja Vaikole peredega armsa **EHALAINE VOOREMAA** lahkumise puhul.

Mälestust hoiavad südameis Läänemaa rahvatantsujuhid ja Marju.

Sa olid nagu päikene ja paistsid südame – ja kadusid kui päikene öö musta hõlmasse.

Kallist kolleegi-õpetajat **EHA VOOREMAAD** mälestavad klassiõpetajad Haapsalu põhikoolist. Meie kaastunne lähedastele.

Tuul puude ladvus tasa liigub, me väiksest leinas langetame pea.

Mälestame **EHALAINE VOOREMAAD** ja avaldame kaastunnet lahkunu omastele.

Mare ja Vello

Mälestame **EHALAINE VOOREMAAD**. Südamlik kaastunne Vaikole ja Ingale peredega.

Perekonnad Laidred

Tuul puude ladvas tasa kiigub, me väiksest leinas langetame pea...

Teatame sügava kurbusega, et lahkus meie armas ema, vana-ema ja vanavanaema **EVE ROBERG** 4.8.1938–26.08.2024.

Ärasaatmine laupäeval, 31. augustil kl 14 Hingeviituli tavanisaaalis Kalmistu 3a, Haapsalus.

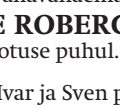
Lähedased

Südamlik kaastunne lastele ja õdedele **EVE ROBERGI** surma puhul.

Eve-Malle

Avaldame kaastunnet Helju Schönbergile õe **EVE ROBERGI** kaotuse puhul.

KÜ Kaluri 24

Avaldame kaastunnet Kaile ja Marjule peredega oma kalli ema, vanaema ja vanavanaema **EVE ROBERGI** kaotuse puhul.

Ivar ja Sven peredega

Siiras kaastunne Helga Robergile perega õe **EVE** kaotuse puhul.

Anne, Tiia, Laja, Tiia

Vaikus ja rahu Sinuga, head mälestused jäävad meiega...

Siiras kaastunne omastele **EVE ROBERGI** kaotuse puhul.

Valli ja Vaike

Siiras kaastunne Kaile ja Marjule perega kalli ema, vanaema, vanavanaema ja ämma **EVE ROBERGI** kaotuse puhul.

Ene

Südamlik kaastunne Kaile ja Sulevile ema ja ämma **EVE ROBERGI** kaotuse puhul.

Haapsalu Linna Spordibaasid OÜ

HOO LI RASKUSTESSE SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal. Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis www.abikassa.ee.

E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

Mälestan kallist **EHALAINE VOOREMAAD**. Südamlik kaastunne Ingale ja Vaikole perekondadega.

Maarika Aru

Meie õpetaja koolis – kõige parem oli ta... Unustamatut **EHALAINE VOOREMAAD** mälestab 1959. aastal alustanud Haapsalu 1. keskkooli 1.a klass. Sügav kaastunne omastele.

Sügav kaastunne Leale perega **EHALAINE VOOREMAA** kaotuse puhul.

Töökaaslased Haapsalu Pääsupesa lasteaiast

Mälestame armsat õpetajat **EHALAINE VOOREMAAD**. Südamlik kaastunne Ingale ja Vaikole peredega.

Riina, Kaire, Anu ja Kaja

Mälestame oma head tantsuõpetajat **EHALAINE VOOREMAAD** ja avaldame kaastunnet lähedastele. Haapsalu gümnaasiumi 82. lennu tantsulapsed ja õpetajad Helgi Kulbok, Elju Herja

Mälestame oma klassijuhatajat algklassides **EHALAINE VOOREMAAD** ja avaldame kaastunnet lähedastele.

Haapsalu 1. keskkooli 52. lend

Siiras kaastunne Kai Varele kalli **ema** kaotuse puhul.

Haapsalu sotsiaalmaja

Avaldame siirast kaastunnet lähedastele **EHALAINE VOOREMAA** surma puhul.

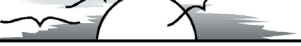
Perekond Pärtel

Kallis, Marju ja Kristiina! Avaldame kaastunnet ema ja vanaema **EVE ROBERGI** kaotuse puhul.

Kaja, Mihkel, Mart ja Margo peredega

Südamlik kaastunne Lehtele ja Martinile kalli **KEIJO PALTSI** kaotuse puhul.

Maarika, Andre ja Endrik

Aeg võtab inimese – mälestused jäävad, kõik kaunis kustuda ei saa. (Ester Kõrvits)

Unustamatu **EHALAINE VOOREMAA**, Sind jäävad leinama ja avaldavad kaastunnet lähedastele Sinu kolleegid Haapsalu 1. keskkoolist: Taimi, Galina, Aima, Laine, Viive, Vaike, Marite.

Mälestame **EHALAINE VOOREMAAD**. Sügav kaastunne lähedastele.

Haapsalu põhikool

Minnes võtab ta lambist tule ja süütab taevasse tähe.

Südamlik kaastunne Marju Robergile perega kalli **ema** kaotuse puhul.

Ülle, Tatjana, Kaire, Aire ja Imbi

Sügav kaastunne Kaile ja Marjule peredega kalli ema ja Helgale ja Heljule armsa õe **EVE ROBERGI** surma puhul.

Ella, Ingrid, Vello

Täna ei kuule enam Sinu helisevat naeru... Sügava kurbusega saadame Sind, **EVE ROBERG**, teele igavikku. Südamlik kaastunne Helgale, Heljole õe ja Kaile, Marjule ema surma puhul. Aino, Aile ja Brita Maria

Mälestame alati rõõmsameelset ja abivalmis **EVE ROBERGI**. Sügav kaastunne tütardele Marjule ja Kaile peredega.

„Memmed”

Südamlik kaastunne Kaile ja Marjule peredega armsa ema **EVE ROBERGI** kaotuse puhul.

Kati, Liivi, Raigo, Monika ja Riho

HINGEVIUL MATUSEBÜROO

BÜROO AVATUD E–R 10–15 KALMISTU TN 3A, HAAPSALU TEL 58 503 340 (kontor), 5846 1111 www.hingeviiul.ee info@hingeviiul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhastamine, haua- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustöid Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakumine ja info: hingeviiul@gmail.com / 58 503 340

MEELI KÜTTIM

Kokaraamat „Piibel köögis” ootab hooandjaid

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus otsib ühisrahasutusplatvormil Hooandja tuge kokaraamatu väljaandmiseks.

Koguduse piibli- ja toiduhuvilised on üheksa aasta jooksul pidanud nime „Piibel köögis” all ligi 60 piiblitundi ja proovinud läbi sadakond retsepti. Nüüd panid nad neist kokku raamatu.

Retseptid, mille hulgas on ka mõne kohaliku roa oma, leidsid nad piiblitundide kaudu – raamatutest, ajakirjadest, veebist ja suulisest pärimusest.

Enamik raamatusse valitud retsepte pole Eestis varem ilmunud. „See on teadaolevalt Eesti esimene kokaraamat, mis ühendab toiduvalmistamise ja piiblikirja – nii ihu- kui ka hingetoidu retseptid,” ütles kokaraamatu idee algataja, vaimulik Kristel Engman.

Kõik söögid on läbi teinud ja retseptid tunnustanud arvukate kokaraamatute autor Lia Virkus.

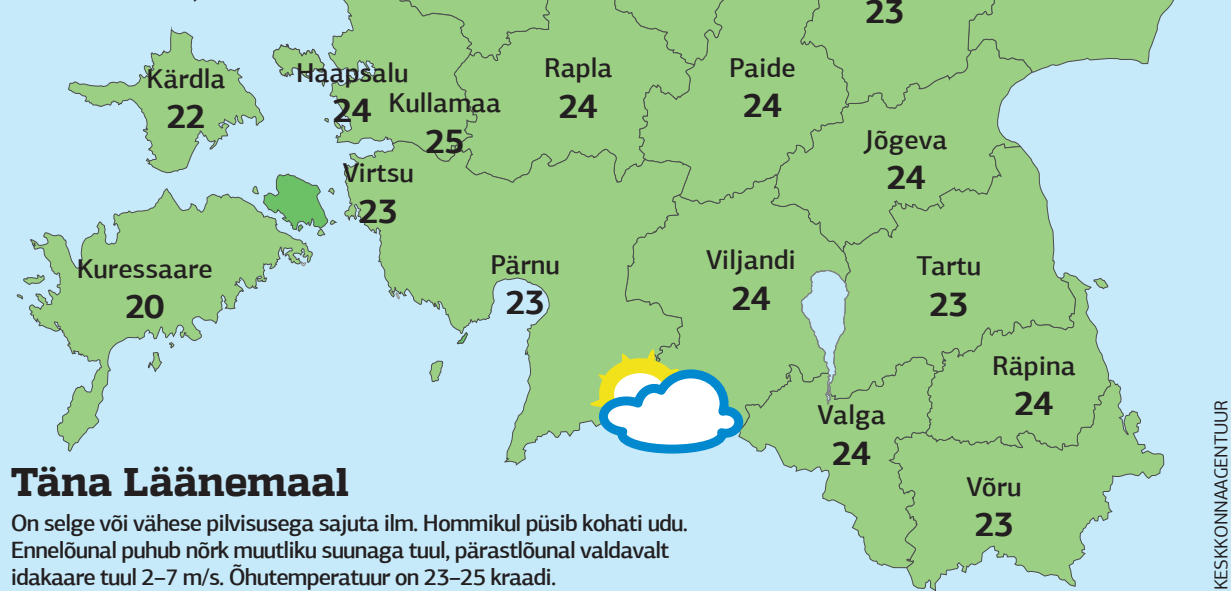
ANDRA KIRNA

ILM

VEETEMPERatuurID

(28. august kell 15)

Dirhami 18,9°
Haapsalu 19,3°
Virtsu 19,2°
Rohuküla 20,2°

Täna Läänemaal

On selge või vähese pilvisusega sajuta ilm. Hommikul püsib kohati udu. Ennelõunal puhub nõrk muutliku suunaga tuul, pärastlõunal valdavalt idakaare tuul 2–7 m/s. Õhutemperatuur on 23–25 kraadi.

Reede

lõunatuul
4–7 (12) m/s

öö päev

14°...27°

Laupäev

läänetuul
3–5 m/s

16°...21°

Pühapäev

läänetuul
3–4 m/s

12°...19°

Esmaspäev

edlatuul
2–3 m/s

11°...22°

VAATA KA
WWW.LE.EE

KASTANI

Iga päev 8-22

METSA

Iga päev 8-22

Jäätis Regatt vahvlitopsis 120 ml	5.42/l	0.65	tavahind 0.89
Mitmevilja röstsai Tosta 500 g	1.98/kg	0.99	tavahind 1.49
Rosina kohupiimapasta, Tere 300 g	3.30/kg	0.99	tavahind 1.39
Kanapallid, Wõro 1 kg	4.50/kg	2.99	tavahind 4.50
Pere hakklihasegu, Rakvere 300 g	5.647kg	1.69	tavahind 2.29

Nüüd leiad Lääne Elu ka Tallinna bussijaama R-kioskist!

Osta teele kaasa või telli koju:
online.le.ee/tellimine/

REINPAUL

OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA

Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluaäred, lepikud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

Kui soovid jõuda potentsiaalse kliendini, siis tutvusta oma tooteid või teenuseid Lääne Elu veebis sisuturundusartikliga!

Lääne Elu

online.le.ee

Küsi lisa aadressil reklaam@le.ee.

Andres Ammase

ANDRES AMMASE
FOND
HAAPSALULE
PÜHENDUNUILE

Kooliõpetaja, ajakirjaniku, poliitiku ja dirigendi Andres Ammase (1962–2018) mälestuseks Eesti Rahvuskultuuri Fondi juurde loodud Andres Ammase fond annab välja **nelja stipendiumi**:

- Andres Ammase stipendium Läänemaal ja Haapsalule pühendunud inimesele
- väikese lugeja stipendium (koos Haapsalu lasteraamatukoguga)
- noore sportlase stipendium lootustandvale sportlasele ja tema treenerile
- Anneli Ammase hea ajakirjanduse auhind maakonnalehe ajakirjanikule

Annetuse saaja:

SA Eesti Rahvuskultuuri Fond

Pangakontod:

EE117700771000664610 LHV Pank

EE672200221001101347 Swedbank

Selgitus: annetus Andres Ammase fondi ja stipendium, mille heaks annetatakse

PS Annetused on tulumaksuvabad

Täname Andres Ammase fondi toetamise eest!

**Haapsalu spordikooli
vehklemisosakond**

võtab vastu uusi õpilasi
alates 7. eluaastast.

Treenerid Helen Nelis-Naukas, Sten Priinits,
Brit Ojamu ja Peeter Nelis.

Trennid on algajatele mitmekesised ja mängulised.

Info tel 515 7816 või hpriinits@gmail.com